

Роман Карпенко
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ У СВІТЛІ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Останнє десятиріччя в Україні характеризується підвищеною увагою з боку державних інституцій до питання гендерної рівності членів українського суспільства в усіх сферах суспільних відносин. З урахуванням специфіки сфери регулювання сектору безпеки України, питанню формування політики гендерної рівності в правоохоронних органах приділяється особлива увага як з боку державних органів влади, так і з боку громадських діячів. Дійсно, уникаючи оціночних суджень, можна констатувати, що роль жінки в правоохоронній сфері зростає з кожним роком.

Відповідно до п. 6. Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом МВС України від 28.07.2017 №650 (далі – Інструкція) [2] дільничний офіцер поліції (далі – ДОП) «зобов'язаний виконувати службові функції на закріпленій за ним поліцейській дільниці в однострої з табельною вогнепальною зброєю (виділено автором), засобами зв'язку та спецзасобами. Після закінчення несення служби ДОП (крім випадків 27 закріплення табельної вогнепальної зброї, боєприпасів і спеціальних засобів за поліцейськими на постійне зберігання і носіння) зобов'язані передати табельну вогнепальну зброю та боєприпаси до органу (підрозділу) поліції відповідно до Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01 лютого 2016 року № 70, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2016 року за № 250/28380». В п. 4 цієї ж Інструкції зазначено, що «поліцейська дільниця – територія, що обслуговується ДОП, із чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб – у містах». З чого робимо висновок, що в сільській місцевості дільниця обслуговування охоплює декілька населених пунктів, географічно не з'єднаних між собою. Тією ж Інструкцією на ДОП покладений широкий спектр завдань та напрямів діяльності, починаючи від профілактичної роботи, закінчуючи розслідуванням кримінальних правопорушень. І всі ці завдання на закріпленій за ним поліцейській дільниці ДОП повинен виконувати з табельною вогнепальною зброєю, причому Інструкція не передбачає несення служби ДОП парними нарядами або групами. А, враховуючи вимоги Інструкції та розташування територіального підрозділу (органу) Національної поліції, куди ДОП повинен передати табельну вогнепальну зброю після закінчення несення служби, на практиці майже за всіма ДОП табельна вогнепальна зброя закріплена на постійне зберігання і носіння.

Ми підтримуємо погляди науковців, що саме такий порядок організації роботи ДОП щодо виконання службових функцій з табельною вогнепальною зброєю, передбачений Інструкцією, викликає занепокоєння та закладає засади для небезпеки, засновані на уявному розумінні озброєності як елемента безпеки та хибному тлумаченні гендерної рівності в структурних підрозділах МВС України.

По-перше, життя працівника поліції з табельною зброєю – вже само по собі є об'єктом підвищеної небезпеки: за результатами аналізу історичної діяльності правоохоронних органів, однією з причин нападу на співробітників поліції є намір заволодіння їх вогнепальною зброєю.

По-друге, як вже зазначалося, значну частину ДОП в Україні становлять жінки. Навіть в правилах прийому на службу в поліцію для осіб чоловічої та жіночої статі встановлені різні нормативи щодо рівня фізичної підготовленості. І це якраз про гендерну рівність: при різній фізичній силі чоловіки та жінки здатні виконувати одну й ту ж роботу з однаковою ефективністю, але при правильній організації – такій, що враховує природню відмінність чоловіків та жінок, в тому числі щодо рівня фізичної сили. Вважаємо, очевидним є той факт, що при виникненні у будь-якої особи злочинного наміру на заволодіння табельною вогнепальною зброєю, особа віддасть перевагу ДОП-жінці, а не ДОП-чоловіку. Тобто, на наш погляд, постійна наявність табельної вогнепальної зброї у ДОП при виконанні службових функцій 28 (без напарника або помічника) навпаки підкреслює фізичну нерівність між чоловіками та жінками,

роблячи останніх більш уразливими та незахищеними. В той же час, вважаємо, що обов'язкова наявність табельної вогнепальної зброї при виконанні ДОП службових функцій створює не лише у самого ДОП уявне відчуття захищеності, але й викликає страх у громадян – почуття абсолютно протилежне довірі.

Відповідно до ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, у зв'язку з чим передбачаються виняткові випадки застосування вогнепальної зброї. Тобто, наявність табельної вогнепальної зброї не дає автоматично підстави її застосовувати! Таке застосування можливе лише у виняткових випадках, чітко перелічених в Законі. Разом з тим, починаючи з ведення в дію Інструкції, нажалі відомі випадки, коли ДОП застосовує відносно громадян табельну вогнепальну зброю, вбиваючи їх при цьому [3].

Тобто ДОП при такій організації служби, що передбачена Інструкцією, хибно розглядає вогнепальну зброю як механізм самозахисту, а не інструментарій для виконання покладених на нього державою функцій. ДОП не є працівником спеціального підрозділу поліції, його повсякденна робота не пов'язана з виконанням спеціальних завдань з підвищеною небезпекою, тому незрозумілою виявляється логіка упорядника щодо такого порядку виконання службових обов'язків ДОП. Зважаючи на зазначене вище, вважаємо за необхідне переглянути окремі положення Інструкції стосовно виконання ДОП службових функцій з табельною вогнепальною зброєю, які б враховували: – неможливість виконання службових функцій з табельною вогнепальною зброєю ДОП одноособово; – конкретність службових функцій ДОП, виконання яких здійснюється обов'язково з табельною вогнепальною зброєю; – обов'язкове матеріально-технічне забезпечення ДОП у вигляді службового автомобіля, особливо для ДОП в сільській місцевості, що забезпечить безпеку пересування ДОП зі зброєю (особливо жінки) під час виконання службових функцій. Врахування саме таких аспектів в організації роботи дільничних офіцерів поліції, на наш погляд, сприятиме формуванню адекватної гендерної політики в секторі безпеки та забезпеченню основних прав та свобод людини в Україні.

1. В Нацполіції сьогодні працюють майже 22% жінок – МВС. 13.11.2017 URL: <https://www.unian.ua/society/2240561-v-natspolitsiji-nasogodni-pratsyuyut-mayje-22-jinok-mvs.html>. 29

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

3. В Одесі дільничний застрелив підозрюваного у вбивстві, який накинувся на нього з сокирою. URL: https://lb.ua/society/2018/11/08/411896_v_odesse_uchastkoviy_zastretil.html.

Олександр Коломоєць

провідний фахівець
з організації наукової роботи
відділу забезпечення діяльності,
Кіровоградського науково-дослідного
експертно-криміналістичного
центру МВС України
кандидат юридичних наук, доцент,

Сергій Коломоєць

спеціаліст вищої категорії, «старший учитель»,
вчитель історії Улянівського загального
закладу середньої освіти І-ІІІ ст.
Попельнастівської сільської ради
Олександрійського району
Кіровоградської області

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КООРДИНАЦІЇ ЗУСИЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ З НЕДЕРЖАВНИМИ (НЕУРЯДОВИМИ) ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Питання гендерної рівності нерозривно пов'язане із поняттям домашнього насильства, адже як свідчить статистика, в переважній більшості випадків жертвами цього негативного явища стають саме жінки. Слід зазначити, що з моменту прийняття у 2001 році першого зако-